

Analyse van de trajecten in de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp in de periode 2016-2020 van het Agentschap Opgroeien

Onderzoeker: Thomas De Wispelaere¹
Promotor: Prof. dr. Koen Hermans¹
Copromotor: Prof. dr. Stefaan Pleysier²

¹ LUCAS KU Leuven

² LINC KU Leuven

Samenvatting (Download hier het [rapport](#))

1. Situering van het onderzoek

Eind 2021 verscheen een eerste rapport over de trajecten binnen de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRTJ) van het Agentschap Opgroeien (De Wispelaere et al., 2021). Hulpverleningstrajecten voor jongeren die tijdens het jaar 2016 instromen in de NRTJ van het Agentschap Opgroeien werden voor het eerst in kaart gebracht. Meer bepaald gaat het om jongeren waarvan de hulp binnen een Voorziening Jeugdhulp Opgroeien en/of pleegzorg opstartte in 2016. Daarnaast gingen we na of er sprake was van een tussenkomst door een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg en/of Sociale Dienst Jeugdrechtbank. Deze studie repliceert deze analyses op een nieuwe cohorte, de cohorte 2017. Deze replicatie laat toe om tendensen in kaart te brengen.

2. Onderzoekopdracht

Voortbouwend op het eerste onderzoek, 'Analyse van de intensieve trajecten binnen de NRTJ van het Agentschap Opgroeien' (De Wispelaere et al., 2021), maken we opnieuw gebruik van de beschikbare gegevens uit Domino BinC en Domino OSD om de NRTJ-trajecten om de periode 2017-2020 in kaart te brengen.

Deze keer richten we ons specifiek op jongeren die in 2017 zijn gestart met een NRTJ-typemodule, waarna we het traject van deze jongeren volgen tot en met 2020. Met behulp van de BinC-gegevens kunnen we het begin en einde van de hulp vaststellen. Daarnaast controleren we opnieuw of de jongere ook bekend is bij een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg cohorte 2016 of Sociale Dienst Jeugdrechtbank.

Het doel van deze onderzoeksopdracht is tweeledig. We vergelijken de cohorte van het vorige onderzoek met de nieuwe cohorte. Daarnaast voegen we een extra kalenderjaar toe aan de gegevens van de jongeren van de cohorte 2016, waardoor we een vijfjarige periode kunnen analyseren (2016-2020).

Wanneer we de onderzoekspopulatie verder afbakenen kijken we opnieuw naar het instroomjaar, de eerste van elke cohorte, waarbij we het traject maximaal vijf jaar gaan volgen. De keuze van het startjaar laat toe om een specifieke groep jongeren te kunnen volgen binnen een bepaald instroomjaar. Vanaf 2016 zijn de aangeleverde gegevens vanuit de databanken van het Agentschap Opgroeien betrouwbaar. We focussen ons voor dit onderzoek op twee cohorten: 2016 en 2017. Daarvoor bekijken we de *records* van jongeren die instromen binnen de NRTJ in het jaar 2017. Bij het toevoegen van een extra kalenderjaar aan de data van vorig onderzoek, is het instroomjaar 2016. Voor de cohorte 2016 werd een correctie doorgevoerd (zie verder) waardoor het aantal op 3787 kwam. Het aantal jongeren en kinderen binnen de cohorte 2017 komt neer op 3025. Het verschil tussen deze twee aantallen is vooral toe te schrijven aan de kennis van het voortraject bij de cohorte 2017, op basis van de gegevens voor het jaar 2016 waarover we nu wel beschikken.

We bouwen verder op de definitie van een hulpverleningstraject van het vooronderzoek van Coppens et al. (2018). Een hulpverleningstraject bestaat uit meerdere hulpepisodes. Deze kunnen op hun beurt bestaan uit één of uit een aaneenschakeling van type modules. Bij het onderbreken van de hulp van 30 dagen of meer, betekent dit volgens de definitie een definitieve stop van de hulpepisode. Wanneer de hulp toch binnen de 30 dagen heropstart, spreken we van een korte breuk. Deze periode van 30 dagen is vastgelegd in samenspraak met een diversiteit van stakeholders. Zij waren betrokken bij het vooronderzoek van Coppens et al. (2018). Het vorig onderzoek bouwde verder op deze definitie. Hieruit ontstonden vijf type hulpepisodes. Binnen deze studie voegden we daarbij de jongeren toe die geen uitstroomdatum hadden op het einde van de onderzoeksperiode. Door de veelvuldigheid aan combinaties van typemodules, kozen we ervoor om aan de slag te gaan met functiecombinaties. Dit leidde tot een overzichtelijkere benadering van de analyses en de gekregen hulp.

De vijf types hulpepisodes geven een zicht op de duur van het traject van de jongeren en kinderen binnen de NRTJ. Zo onderscheiden we (1) een 'korte hulpepisode' waarbij jongeren maximaal één hulpcombinatie krijgen en uitstromen binnen een jaar, (2) een 'middellange hulpepisode' voor opnieuw jongeren en kinderen met maximaal één hulpcombinatie met een duurtijd van langer dan één jaar en die uitstromen voor het einde van de onderzoeksperiode, (3) 'lange hulpepisode' omvat alle jongeren die instromen in het eerste jaar van de cohorte en geen uitstroom kennen gedurende de gehele onderzoeksperiode, (4) 'herinstromers' zijn alle jongeren en kinderen met minstens twee hulpcombinaties waarbij er een breuk van 30 dagen of meer werd vastgesteld tijdens hun traject in de NRTJ en (5) 'middellange hulpepisode met een korte onderbreking' bespreekt de jongeren met een korte stop in de hulpverlening van maximaal 29 dagen. Deze laatste twee categorieën zijn van groot belang om de breuken in een hulpverleningstraject vast te leggen. Deze vraag kwam in het vooronderzoek van Coppens et al. (2018) meermaals naar voor. Vooral vanuit de vertegenwoordigers van de kinderen en

jongeren zelf werd benadrukt dat het longitudinaal onderzoek zicht zou moeten geven op de duur van het traject en de mogelijke breuken binnen een traject.

3. Conclusies

Dit vervolgonderzoek laat toe om na te gaan of de eerdere vaststellingen ook van toepassing zijn op de cohorte 2017 (EF52). **Uit vorig onderzoek bleek dat voor ongeveer een kwart van de totale groep het traject beëindigt binnen hetzelfde jaar en ook niet binnen drie jaar opnieuw start.** Voor deze kinderen en jongeren is de intensieve hulp dus relatief kort en eenmalig. Het is wel mogelijk dat zij vervolgens hulp ontvangen binnen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (RTJ) of in een andere sector, zoals het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) of de kinder- en jeugdpsychiatrie. Het is echter niet mogelijk om dit te verifiëren op basis van de beschikbare gegevens.

Daarnaast was er **een aanzienlijke groep die herinstroomt in de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRTJ), en bij deze herinstromers valt op dat de vooropgestelde doelstellingen minder vaak werden gerealiseerd vanuit het perspectief van de voorziening.** De hulpverlening lijkt dus minder goed te werken bij herinstromers. Tegelijkertijd moeten we wel erg voorzichtig met deze conclusie aangezien we over relatief weinig data beschikken die een meer diepgaand inzicht kunnen bieden in de trajecten van herinstromers.

Een laatste vaststelling is dat **in geval van betrokkenheid van een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of een Sociale Dienst van de Jeugdrechtbank er een grotere kans is op een complex traject met een kleinere kans op doelrealisatie en een grotere kans op herinstroom.** Globaal stelden we vast dat er **een grote diversiteit qua trajecten kan vastgesteld worden, met erg uiteenlopende duur.**

3.1. Vergelijking cohorte 2016 en cohorte 2017 (2016-2019 & 2017-2020)

Na het opstellen van het onderzoek naar de veranderingen in trajecten na toevoeging van een kalenderjaar, onderzoeken we de verschillen tussen de cohorte 2016 en 2017. Wat betreft de duur van de trajecten **liggen de resultaten in cohorte 2017 in het algemeen in dezelfde lijn als de cohorte 2016.** Drie hulpepisodes komen het vaakst voor: **'korte hulpepisode' (23,87%), 'lange hulpepisode' (26,91%) en 'middellange hulpepisode met een korte onderbreking' (26,05%).** Jongeren die herinstromen zijn procentueel minder aanwezig (15,24%), maar het gaat hier om een erg kleine daling van 1,58 procentpunt. Wanneer we de hoofdpopulatie indelen in de drie subpopulaties 'Voorzieningen Jeugdhulp Opgroeien', 'pleegzorg' en 'gecombineerde trajecten Voorzieningen Jeugdhulp Opgroeien en pleegzorg', zien we enkele verschuivingen. **De grootste stijging merken we op bij de 'middellange hulpepisode met korte onderbreking'. Het percentage pleegzorgtrajecten stijgt ten opzichte van de cohorte 2016 van 16,28% naar 21,59%.** Deze stijging zorgt voor een afname bij jongeren met één hulpcombinatie zowel langer als korter dan een jaar. **Jongeren met gecombineerde trajecten stromen minder vaak opnieuw in na een onderbreking van 30 dagen of meer (van 38,06% naar 35,55%), waardoor de korte onderbrekingen toenemen van 43,61% naar 46,09%.**

Wanneer we de onderverdeling maken van jongeren en kinderen met en zonder tussenkomst van een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of Sociale Dienst Jeugdrechtbank, zien we grotere verschillen tussen de cohorten wanneer geen sprake is van een tussenkomst van een Ondersteuningscentrum Jeugdhulp of Sociale Dienst Jeugdrechtbank. Een opmerkelijke conclusie is de **daling van het aandeel van jongeren en kinderen met een onderbreking van 30 dagen of meer, voor trajecten zonder een tussenkomst (van 9,10% naar 4,94%).** Er is dus een **daling van het aandeel herinstromers wanneer er geen sprake is van een tussenkomst.** De daling is mogelijk toe te schrijven aan de afname van het aantal trajecten waarbij

jongeren gecombineerde hulp kregen (Voorziening Jeugdhulp Opgroeien). Wat verder opvalt voor **jongeren en kinderen zonder een tussenkomst, is de toename van de korte hulpepisodes**. Deze trajecten van jongeren lopen af binnen het jaar na het krijgen van maximum één hulpcombinatie (van 26,73% naar 30,24%). Als we dezelfde soort trajecten analyseren voor kinderen en **jongeren met een tussenkomst van een gemandateerde voorziening, neemt het percentage met één hulpcombinatie waarvoor de hulp binnen het jaar eindigt, af (van 24,84% naar 20,76%)**.

Naast de analyse van duur van het traject, bestuderen we ook de instroomleeftijd van de jongeren en kinderen voor de cohorte 2016 en 2017. **De instroomleeftijd verschilt niet significant met de vorige cohorte**. Opvallend is **de grote toename van korte onderbrekingen bij de leeftijdscategorie 6 tot 11 jaar (van 12,43% naar 21,79% voor 6- tot 8-jarigen en 16,57% naar 22,86% voor 9- tot 11-jarigen)**. We vermoeden hier een COVID19-effect waarbij de hulp kortstondig werd stopgezet, om van typemodule te veranderen, en daarna weer aan te vatten. Wanneer we de **onderverdeling maken voor jongeren en kinderen met of zonder tussenkomst van een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of Sociale Dienst Jeugdrechtbank, merken we wel grotere verschillen op**. Zo is er een **grote stijging van jongeren met een instroomleeftijd tussen de 15 en 17 jaar zonder tussenkomst (van 32,63% naar 44,86%)**. Door deze toename zien we een **daling één leeftijdscategorie lager, de 12- tot 14-jarigen**. Deze afname bedraagt 9,04 procentpunt. Voor de jongeren en kinderen waarbij **wel een tussenkomst plaatsvindt, zien we het omgekeerde**. We zien bij de **jongere leeftijdscategorieën een toename van kinderen met een aanmelding binnen een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of Sociale Dienst Jeugdrechtbank (van 0 tot 5 jaar)**. Verder zien we een gelijkaardig verloop wanneer we duur van het traject samen met de instroomleeftijd analyseren.

Om na te gaan welke hulp de jongere krijgt, onderzoeken we de soort hulp in de vorm van functiecombinaties. Ook hier bevestigen we de resultaten van de cohorte 2016. Vorig onderzoek gaf een opmerkelijk voorkomen van een laatste of huidige functiecombinatie 'diagnostiek', als eindpunt voor de NRTJ-trajecten binnen de voorzieningen die gesubsidieerd zijn door het Agentschap Opgroeien. **We bevestigen de aanwezigheid van de laatste of huidige functiecombinatie 'diagnostiek'** in de nieuwe cohorte, we zien zelfs een toename voor de cohorte 2017 (van 8,19% naar 10,55%). We wijzen opnieuw op het feit dat de hulp niet noodzakelijk stopt, maar in andere sectoren kan doorlopen. Enkele voorbeelden van deze sectoren zijn de geestelijke gezondheidszorg, het VAPH of de rechtsreeks toegankelijke jeugdhulp. Verder valt op dat **'verblijf en begeleiding' de grootste categorie blijft** voor de 'laatste of huidige functiecombinatie'. Bijna de helft van de jongeren en kinderen vallen onder deze functiecombinatie (49,55%). Wanneer we de tussenkomst van een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of Sociale Dienst Jeugdrechtbank nagaan, zien we dat **louter 'begeleiding' opvallend vaker voorkomt bij trajecten zonder tussenkomst**. Ook deze conclusie vinden we opvallend. Wijst dit op het feit dat er minder trajecten met verblijf zijn in de groep jongeren zonder tussenkomst van een OCJ of SDJ? Of is het in de vrijwillige trajecten net gemakkelijker om de context van de jongere te betrekken? Op basis van de beschikbare gegevens kunnen we deze vraag niet beantwoorden, maar dit zou wel verder onderzocht kunnen worden in verdiepingsonderzoek.

Of een jongere zijn/haar doelstellingen behaalt vanuit het perspectief van de voorziening, gaan we na via de 'laatste of vorige doelrealisatie'. **In het vorige onderzoek viel het relatief lage percentage doelrealisatie op bij kinderen en jongeren met langere onderbreking** (meer dan 30 dagen) (51,58%). Voor de cohorte 2017 zijn **deze trajecten nog steeds de minst goed scorende** op deze variabele, maar neemt hun laatste of vorige doelrealisatie wel toe (57,27%). Naast deze bevinding, is het **lage percentage 'laatste of vorige doelrealisatie' van jongeren en kinderen met een pleegzorgtraject**

binnen de cohorte 2016 opvallend (54,64%). Voor de cohorte 2017 merken we een stijging voor jongeren en kinderen met een traject pleegzorg (62,73%). Deze trajecten pleegzorg bestaan vooral uit netwerkpleegzorg. Drie vierde (75,20%) van de jongeren binnen pleegzorg vindt pleeghulp vanuit zijn of haar netwerk. Het andere kwart valt onder bestandspleegzorg (24,80%) (Derkoningen & Vanderfaeillie, 2023).

We bekijken ook de specifieke analyses die van toepassing zijn op kinderen en jongeren met een tussenkomst van een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of Sociale Dienst Jeugdrechtbank. In dit onderzoek onderzochten we ook de chronologie van de aanmelding. Hierbij onderzochten we of jongeren voor de opstart van de eerste hulp binnen een Voorziening Jeugdhulp Opgroeien of pleegzorg gekend zijn bij een Sociale Dienst Jeugdrechtbank of Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. Hierbij concluderen we dat voor twee jongeren op drie (67,58%) de aanmelding bij een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of Sociale Dienst Jeugdrechtbank voorafgaat aan de opstart binnen de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Voor pleegzorg is dit drie kwart van de jongeren en kinderen (72,75%). Doordat we niet over de gegevens beschikken die een inzicht geven in de hulp van 2015 en eerder, zal dit percentage mogelijk nog hoger liggen. De analyses over de uitkomst van het 'laatste of huidige caseonderzoek' tonen ons een toename van de tussenkomst van een Sociale Dienst Jeugdrechtbank, waardoor een casemanagement dat enkel via een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg loopt afneemt. Dit impliceert een daling van de vrijwillige en een stijging van de gedwongen hulpverlening. Pleegzorg en de gecombineerde trajecten kennen de grootste stijging casemanagement via een Sociale Dienst Jeugdrechtbank.

Algemene populatie
<ul style="list-style-type: none"> • De resultaten voor de cohorte van 2017 volgen over het algemeen dezelfde trend als die van de cohorte van 2016. • Korte, lange, en middellange hulpepisodes met korte onderbrekingen komen het vaakst voor en bestaan telkens voor ongeveer elk een kwart van de populatie. • Er is een toename van korte onderbrekingen bij jongeren van 6 tot 11 jaar. • 'Diagnostiek' blijft opnieuw aanwezig als laatste of huidige functiecombinatie. • 'Verblijf en begeleiding' vormen nog steeds de grootste categorie wat betreft functiecombinatie. • Trajecten met onderbrekingen van langer dan 30 dagen vertonen nog steeds de laagste mate van doelrealisatie.
Subpopulaties
<ul style="list-style-type: none"> • Er is een aanzienlijke stijging van korte onderbrekingen bij pleegzorgtrajecten. • De laatste of vorige doelrealisatie voor pleegzorgtrajecten is toegenomen, maar blijft nog steeds op het laagste niveau in vergelijking met trajecten voor Voorziening Jeugdhulp Opgroeien en gecombineerde trajecten.
Tussenkomst Ondersteuningscentrum Jeugdzorg en Sociale Dienst Jeugdrechtbank
<ul style="list-style-type: none"> • Er is een verschil in trajecten met en zonder tussenkomst van OCJ en SDJ. <ul style="list-style-type: none"> ○ Trajecten zonder tussenkomst zijn gemiddeld korter van aard ○ Trajecten met een tussenkomst kennen meer onderbrekingen • Er is een daling van korte onderbrekingen voor jongeren zonder tussenkomst. • Er is een toename van korte hulpepisodes bij jongeren zonder tussenkomst. • Er is een daling van korte hulpepisodes bij jongeren in geval van een tussenkomst. • Er is een grotere stijging van het aandeel jongeren tussen 15 en 17 jaar zonder tussenkomst.

- Er is een stijging van het aandeel jongeren tussen nul en vijf jaar met tussenkomst.
- Er is een toename van korte onderbrekingen bij jongeren van 6 tot 11 jaar.
- Begeleiding zonder verblijf is vaker de laatste hulpcombinatie bij trajecten zonder tussenkomst dan bij trajecten met tussenkomst.
- Twee op de drie jongeren (67,58%) zijn aangemeld bij een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of Sociale Dienst Jeugdrechtbank voordat ze starten met niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Voor pleegzorgtrajecten is dit zelfs drie kwart.
- Jongeren en kinderen krijgen voornamelijk casemanagement via een Sociale Dienst Jeugdrechtbank, eerder dan dat ze medewerken met een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. Dit impliceert een grotere aanwezigheid van gedwongen trajecten met case-management door een SDJ dan vrijwillige medewerking bij een opstart van een onderzoek maatschappelijke noodzaak van een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg

3.2. Vergelijking jongeren zonder uitstroombdatum (2016-2019 & 2017-2020)

In dit rapport brengen we ook de kinderen en jongeren zonder uitstroombdatum in beeld. De eerste bijkomende analyse bestudeert het aantal jongeren en kinderen zonder uitstroombdatum binnen de onderzoekspopulatie. Hun traject kan divers zijn: een **ononderbroken traject zonder uitstroombdatum (lange hulpepisode)**, of een **korte of lange onderbreking**. De analyses tonen dat in beide cohorten **bijna twee kinderen en jongeren op vijf minstens drie jaar na hun opstart van de NRTJ en op het einde van de onderzoeksperiode nog steeds gebruik maken van de NRTJ**. Het percentage kinderen en jongeren zonder uitstroombdatum met een traject binnen een **Voorziening Jeugdhulp Opgroeien neemt wel af** wanneer we de cohorte 2016 met de cohorte 2017 vergelijken (van 17,14% naar 14,52%). **Pleegzorgtrajecten zonder uitstroombdatum nemen daarentegen toe** (van 13,99% naar 17,99%). **Deze toename is vooral toe te schrijven aan de ononderbroken trajecten**. Jongeren binnen een dergelijk ononderbroken traject stromen binnen het eerste jaar van de onderzoeksperiode in en krijgen hulp tot en met het einde van de onderzoeksperiode, zonder tussendoor uit te stromen.

Wanneer we voor de jongeren en kinderen zonder uitstroombdatum het type hulpepisode koppelen aan de instroomleeftijd zien we een **toename van het percentage kinderen onder de vijf jaar die ononderbroken hulp krijgen (van 11,35% naar 13,38%)**. Jongeren met een leeftijd van **twalf jaar en ouder hebben vaker een onderbroken traject wanneer ze op het einde van de onderzoeksperiode nog steeds in de niet rechtsreeks toegankelijke jeugdhulp verblijven**. Het percentage jongeren zonder uitstroombdatum tussen de 12 en 17 jaar is daardoor bijna even groot als alle jongere leeftijdscategorieën samen (15,11%). De laatste vaststelling over kinderen en jongeren zonder uitstroombdatum heeft betrekking op de vorige doelrealisatie van de hulp. **Indien jongeren vier jaar lang ononderbroken in de NRTJ verblijven, maar toch een of meerdere hulpcombinaties hebben afgerond, dan behalen drie jongeren op vier hun doelstellingen volledig of grotendeels volgens de voorziening (73,00%)**. Dit ligt voor de onderbroken trajecten een stuk lager. Voor **jongeren zonder een uitstroombdatum en een onderbreking groter dan 30 dagen ligt dit percentage rond de 57,07%**. Voor jongeren met een korte onderbreking behalen drie jongeren op vijf in de cohorte 2016 hun doelstellingen grotendeels of volledig. Dit percentage neemt verder toe naar bijna 65% voor de cohorte 2017.

Algemene populatie

• Bijna twee van vijf jongeren verblijven nog steeds in de NRTJ aan het einde van 2020 na hun instroom gedurende 2017. • Er is een toename van het aandeel kinderen en jongeren onder de vijf jaar met ononderbroken hulp. • Er zijn meer onderbrekingen voor kinderen van twaalf jaar en ouder wanneer ze op het einde van de onderzoeksperiode nog NRTJ krijgen. • Als jongeren gedurende vier jaar ononderbroken in de NRTJ verblijven, maar toch een of meerdere hulpcombinaties hebben afgerond, behaalt driekwart van hen hun doelstellingen volledig of grotendeels volgens de voorziening (73,00%). Bij jongeren zonder een vastgestelde uitstroombdatum en met een onderbreking van meer dan 30 dagen ligt dit percentage rond de 57,07%. • Drie op de vijf jongeren met een korte onderbreking behalen in de cohorte van 2016 hun doelstellingen grotendeels of volledig. Dit percentage stijgt verder naar bijna 65% voor de cohorte van 2017.

3.3. Vergelijking leeftijdseffecten cohorte 2016 en 2017 (2016-2019 & 2017-2020)

De laatste analyses die we uitvoerden in het kader van dit onderzoek hebben betrekking op het leeftijds-effect dat aanwezig is binnen de cohorten. Hierbij keken we naar de leeftijd van de jongeren bij de opstart van de eerste hulp in de onderzoeksperiode. We deelden de jongeren op in twee mogelijke subpopulaties: **(1) kinderen jonger dan twaalf jaar en (2) jongeren van twaalf jaar en ouder**. Bij deze laatste leeftijdscategorie is het mogelijk om de achttienjarige leeftijd op het einde van de onderzoeksperiode te bereiken waardoor ze een grotere kans hebben om de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp te verlaten. **Bijna twee kinderen op vijf zijn jonger dan twaalf jaar bij de opstart van de NRTJ (38,31%)**. Wanneer we de twee leeftijdscategorieën vergelijken per subpopulaties, dan zien we dat **jongeren boven de twaalf jaar voornamelijk een traject binnen een Voorziening Jeugdhulp Opgroeien doorlopen (76,63%)**. Voor jongeren onder de twaalf jaar zijn de trajecten **Voorziening Jeugdhulp Opgroeien nog steeds het meeste aanwezig (48,40%)**, maar het aandeel pleezorgtrajecten is daarbij ongeveer drie keer zo groot als in de oudere leeftijdscategorie (40,03% ten opzichte van 16,83%). **Jongeren onder de twaalf jaar ontvangen volgens deze analyse dus vaker pleezorg dan pleezorgtrajecten voor jongeren ouder dan twaalf jaar.**

In deze laatste alinea bespreken we de resultaten die het onderscheid in de duur van de hulp in kaart brengen. Deze resultaten geven grote verschillen aan. **Meer dan twee op vijf kinderen onder de twaalf jaar die instromen, verlaten de NRTJ niet op het einde van de onderzoeksperiode (instromers voor het jaar 2016: 42,25% en instromers tijdens het jaar 2017: 44,61%)**. Het percentage jongeren van twaalf jaar en ouder met hetzelfde traject schommelt rond vijftien procent. Anderzijds zien we **meer trajecten met een onderbreking voor jongeren met een leeftijd van twaalf jaar en ouder**. Dit verklaren we deels doordat jongeren binnen deze leeftijdscategorie meer mogelijkheden kennen op herinstroom dan de jongere leeftijdscategorie. **Bijna de helft van de jongeren heeft gedurende zijn jeugdhulptraject een onderbreking (46,99%)**. Hoewel dit percentage een stuk lager ligt voor kinderen jonger dan twaalf jaar, nemen onderbroken trajecten toch toe met bijna vijf procent (van 27,9% in de cohorte 2016 naar 32,01% in de cohorte 2017). Vooral de onderbrekingen voor een periode van minder dan dertig dagen neemt toe ten opzichte van de vorige cohorte (van 14,78% naar 20,45%). We veronderstellen dat jongeren en kinderen onder de twaalf jaar meer van voorzieningen wisselen, een andere hulpopstart

kenden of een verhuis van voorziening meemaakten tijdens de Covid19-pandemie. Deze veronderstelling komt voort uit de analyse van de subpopulaties. **We zien een toename van korte onderbrekingen overheen alle subpopulaties. De grootste toename merken we binnen de trajecten Voorziening Jeugdhulp Opgroeien voor jongeren onder de twaalf jaar (12,89% naar 21,75%).** De korte onderbrekingen nemen toe met bijna tien procent. Voor de pleegzorgtrajecten is dit slechts vier procent. Tot slot geven we mee dat **drie kwart (76,94%) van de jongeren en kinderen die instromen in pleegzorg binnen de niet rechtstreekse toegankelijke jeugdhulp onder de twaalf jaar op het einde van de onderzoeksperiode nog steeds gebruik maken van NRTJ zonder onderbreking gedurende hun traject.**

Algemene populatie
<ul style="list-style-type: none"> • Bijna twee op de vijf kinderen zijn jonger dan twaalf jaar bij de start van de NRTJ (38,31%). • 45% van de jongeren en kinderen jonger dan twaalf jaar bij instroom, verlaten de NRTJ niet aan het einde van de onderzoeksperiode. • Kinderen en jongeren boven de twaalf jaar kennen vaker een traject met een onderbreking. <ul style="list-style-type: none"> ○ Een grotere kans op herinstroom dan de categorie onder de twaalf jaar ○ Bijna de helft (46,99%) van de jongeren boven de twaalf jaar kende binnen NRTJ een onderbreking in hun traject. • Er is een aanzienlijke toename van trajecten met korte onderbrekingen bij kinderen en jongeren onder de twaalf jaar. Deze bevinding is mogelijk toe te schrijven aan de uitbraak van COVID19
Subpopulaties
<ul style="list-style-type: none"> • Jongeren ouder dan twaalf jaar kennen voornamelijk een traject binnen een Voorziening Jeugdhulp Opgroeien (76,63%). • Pleegzorgtrajecten starten voornamelijk voor kinderen onder de twaalf jaar. • Er is een toename van korte onderbrekingen, zowel bij kinderen onder de twaalf jaar als bij jongeren boven de twaalf jaar. De grootste toename is zichtbaar bij trajecten binnen de Voorziening Jeugdhulp Opgroeien. • Drie kwart (76,94%) van de kinderen en jongeren onder de twaalf jaar, die zijn gestart binnen pleegzorg, verblijft aan het einde van de onderzoeksperiode nog steeds in de NRTJ zonder één onderbreking in hun traject.

3.4. Vergelijking cohorte 2016 na toevoeging extra kalenderjaar (2016-2019 & 2016-2020)

Naar aanleiding van de aanlevering van de gegevens van de cohorte 2017 volgde een correctie aan de cohorte 2016. Deze verandering volgde nadat we vaststelden dat bij het koppelen van de gegevens uit cohorte 2017 enkele cases onterecht binnen de eerste cohorte opgenomen waren. Na deze bevinding **verwijderden we alle foute cases uit de data en bouwden we een nieuwe cohorte 2016 op.** Deze verandering had geen gevolgen voor de conclusies van het vorige onderzoek. We noteerden enkele eerder **kleine verschuivingen: (1) het percentage jongeren en kinderen dat uitstroomde uit de NRTJ binnen het jaar met één hulpcombinatie neemt af en (2) het aantal jongeren met een onderbreking van 30 dagen of meer (herinstromers) neemt toe.** Bij de overige types van trajecten merken we geen noemenswaardige verschillen op.

Na de heropbouw van de cohorte 2016 **voegen we een extra kalenderjaar toe.** Jongeren en kinderen krijgen **bij het verlengen van de onderzoeksperiode met één jaar vaker te maken met een onderbreking.** We vermoeden dat dit deels toe te schrijven is aan de COVID19-pandemie die in het jaar 2020

uitbraak. Hierdoor komen een deel van de jongeren die in de periode 2016-2019 waren uitgestroomd, terug in de NRTJ. De trajecten met een onderbreking, **de korte en de herinstromers, nemen gelijkaardig toe**. De trajecten met een **lange onderbreking van meer dan 30 dagen kennen een grotere toename, en dan vooral voor jongeren met een pleegzorgtraject. Dezelfde conclusie trekken we voor de trajecten binnen een Voorziening Jeugdhulp Opgroeien, hoewel daar ook de trajecten met een korte onderbreking een stijging kenden**. Een deel van de verschuiving in hulp kunnen we niet in kaart brengen. Medewerkers registreren enkel een einddatum van de hulp wanneer het dossier wordt afgesloten. Wanneer een schakeling in typemodule plaatsvindt binnen dezelfde voorziening, zien we dit niet in de data. Hierdoor ligt de verandering in hulpcombinaties in realiteit hoger. Wat betreft de doelrealisatie voor de periode 2016-2020 stellen we vast dat de 'laatste of vorige' doelrealisatie toeneemt voor jongeren met een onderbreking van langer dan 30 dagen. Een betere realisatie van de doelen merken we echter niet op voor de gehele populatie. Tot slot onderzoeken we de huidige en de laatste maatregel van jongeren en kinderen. Daarbij merken we een grote afname op van de laatste maatregel 'Voorziening Jeugdhulp Opgroeien'.

Algemene populatie
<ul style="list-style-type: none"> • Meer onderbrekingen na toevoegen van één kalenderjaar <ul style="list-style-type: none"> ○ Zowel korte onderbreking (stijging 3,49 procentpunt) als herinstroom (stijging 3,94 procentpunt) • Doelrealisatie laatste of vorige hulp neemt toe voor jongeren met een onderbreking langer dan 30 dagen na toevoegen extra kalenderjaar (van 51,58% naar 57,46%)
Subpopulaties
<ul style="list-style-type: none"> • Stijging in korte onderbreking (stijging 3,75%) voor pleegzorgtrajecten • Zowel meer herinstroom (stijging 4,33 procentpunt) alsook stijging korte onderbreking (3,81 procentpunt) bij jongeren met een traject Voorziening Jeugdhulp Opgroeien na opnemen van extra kalenderjaar
Tussenkost Ondersteuningscentrum Jeugdzorg en Sociale Dienst Jeugdrechtbank
<ul style="list-style-type: none"> • Grote afname laatste maatregel 'Voorziening Jeugdhulp Opgroeien' (daling van 18,08 procentpunt)

4. Beperkingen van het longitudinaal onderzoek

In deze paragraaf bespreken we de mogelijkheden en beperkingen van het longitudinaal onderzoek op basis van de gegevens afkomstig van het Agentschap Opgroeien. De vaststellingen die we in het vorige rapport maakten blijven grotendeels overeind, mits hier en daar verschuivingen die mogelijk te maken hebben met beleidsintenties, zoals de iets grotere groep 18-plussers, het groter aandeel van pleegzorg bij de trajecten bij de kinderen onder 6 jaar. Natuurlijk moeten we voorzichtig zijn met het duiden en verklaren van de verschuivingen die we vaststellen. De gegevens afkomstig van de registratie zijn relatief ruw, ze bevatten te weinig info om bijvoorbeeld een beter zicht te krijgen op de kenmerken van de jongere en de context en op de aard van de hulpverlening (ook al hebben we daar een zicht op aan de hand van de typemodules) die natuurlijk ook bepalende factoren zijn in hoe het traject verloopt.

Daarnaast is het verkrijgen van inzicht in de doelrealisatie tijdens een schakeling cruciaal. Momenteel wordt alleen het bereiken van doelen aan het einde van het proces, dat de afsluiting van een dossier markeert, geregistreerd. Bijgevolg wordt er geen doelrealisatie gedocumenteerd voor jongeren die niet

uitstromen maar gedurende hun traject meerdere vormen van hulp ontvangen. Het is net zo belangrijk om te beoordelen of de transities die zij doormaken relevant zijn en of er vooruitgang is geboekt tijdens hun eerdere fasen van ondersteuning. Het is dus van vitaal belang om het behalen van doelen en mogelijk andere relevante variabelen te registreren bij het schakelen naar andere hulpvormen. Dit is zeker van belang bij de overgang naar een andere type-module binnen dezelfde voorziening, aangezien er momenteel een gebrek aan informatie hierover is.

Dit type onderzoek roept daarom eerder nieuwe onderzoeksvragen op dan onderzoeksvragen te beantwoorden. De inzichten uit dit onderzoek kunnen de basis vormen voor vervolgonderzoek naar de processen die schuilgaan achter de cijfers.

Zoals bij het vorig onderzoek werden de wachtenden niet geanalyseerd, dit omdat we hebben ingezet op de reproductie van de data om mogelijke tendensen in kaart te brengen. Hierdoor analyseerden we enkel de trajecten met een effectieve opstart. Het analyseren van de wachtenden blijft hierdoor een mogelijke toekomstige piste.

5. Pistes voor vervolgonderzoek

Tot slot formuleren we enkele pistes voor vervolgonderzoek. We bevelen twee groepen aan voor verdiepend onderzoek.

Herinstromers: Het opmerkelijke fenomeen van herinstromers roept vragen op over de timing van beslissingen om de NRTJ te beëindigen en later opnieuw op te starten. Het kan zijn dat begeleiders zich bewust zijn van de behoefte aan voortgezette hulp, maar tegelijkertijd hebben gezocht naar manieren om de intensieve hulp te verminderen om het kind de kans te geven om op te groeien in de natuurlijke context. Diepgaand onderzoek kan helpen te doorgronden of deze jongeren tijdelijk Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp (RTJ) hebben ontvangen, wat de redenen waren om de NRTJ te beëindigen en later opnieuw te starten. Speciale aandacht moet uitgaan naar kinderen en jongeren die ook bekend zijn bij een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg en/of de Sociale Dienst voor Jeugdrechtsbank.

Late instromers in de adolescentie: Een tweede opvallende subgroep zijn jongeren die relatief laat in de adolescentie instromen in de jeugdhulp. Deze fase is vanuit ontwikkelingspsychologisch perspectief per definitie complex. Het grote aantal late instromers vereist een diepgaand begrip van de redenen voor hun late instroom, waarom in deze situaties specifiek de NRTJ nodig is, en of deze late instroom in de NRTJ samenhangt met eerdere fasen van Rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp (RTJ). Het analyseren van deze groep kan waardevolle inzichten opleveren in de behoeften en uitdagingen van jongeren in deze fase van hun ontwikkeling.

Tot slot valt op dat jongeren binnen een Voorziening Jeugdhulp Opgroeien vaker onderbrekingen in hun hulptraject ervaren dan jongeren binnen een pleegzorgtraject. De cijfers suggereren dat kinderen en jongeren vaker een onderbreking in hun traject ervaren wanneer zij ondersteund worden door een voorziening Jeugdhulp Opgroeien (VJO). Het kan zinvol zijn om meer in de diepte te onderzoeken of er daadwerkelijk verschillen zijn in de mate van continuïteit van zorg tussen jongeren die worden verzorgd in een Voorziening Jeugdhulp Opgroeien en jongeren in pleegzorg. Onderbrekingen kunnen verschillende oorzaken hebben, zoals veranderingen in plaatsing, overplaatsingen tussen verschillende voorzieningen, of andere factoren die de continuïteit van de hulpverlening beïnvloeden. Natuurlijk is het wel zo dat een traject pleegzorg blijft lopen, ook al wordt er veranderd van pleegouders. Het feit dat dit niet zichtbaar is in de beschikbare gegevens zorgt mogelijk voor een vertekend beeld, want het traject loopt gewoon verder terwijl de situatie van het kind wel grondig verandert.